

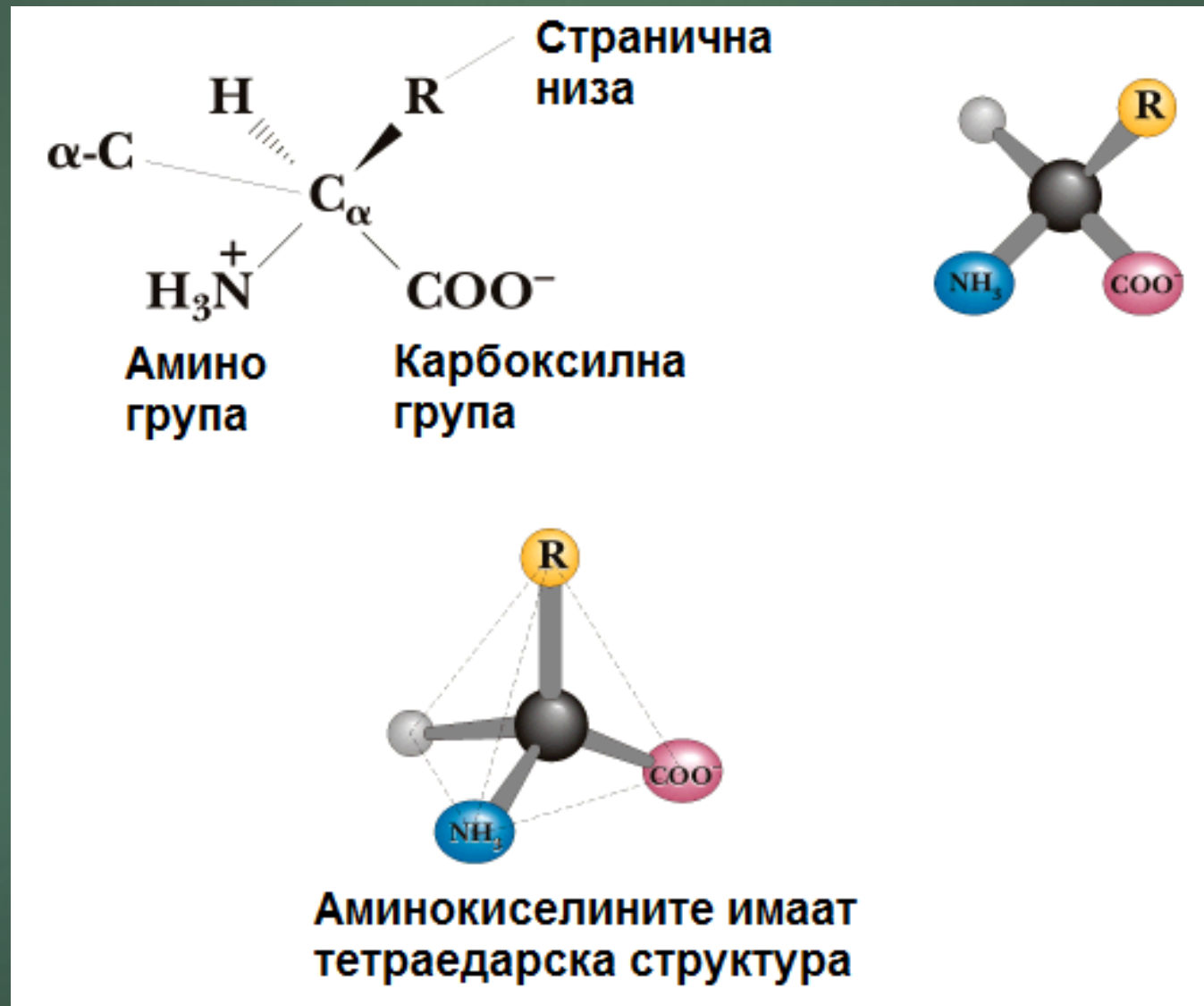

Јонско-изменувачка хроматографија на аминокиселини и пептиди

Разделување на аминокиселини

- ▶ Смесите од аминокиселини може да се разделат со хроматографските техники:
  - ▶ Јонско-изменувачка хроматографија
  - ▶ HPLC (High-performance liquid chromatography)

Аминокиселини- градебни единици на протеините

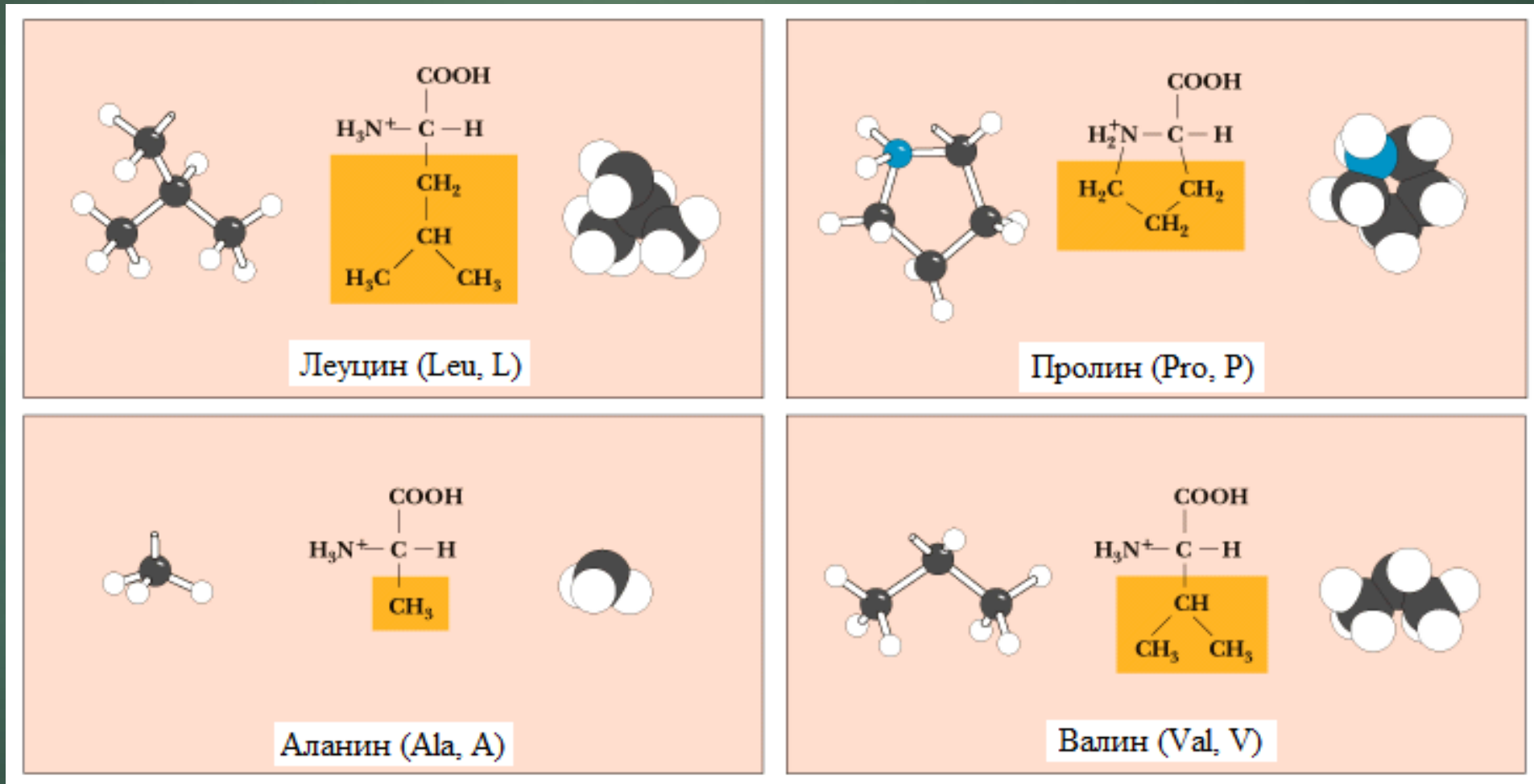

Вообичаени аминокиселини

- ▶ Потсетување на имињата, структурите и нивните кратенки
  - ▶ Неполарни аминокиселини
  - ▶ Поларни аминокиселини
  - ▶ Кисели аминокиселини
  - ▶ Базни аминокиселини
- ▶ **pKa вредности**
  - ▶ Алфа карбоксилна група $-pK_a = 2$
  - ▶ Алфа амино група $-pK_a = 9$
- ▶ Овие вредности се приближни

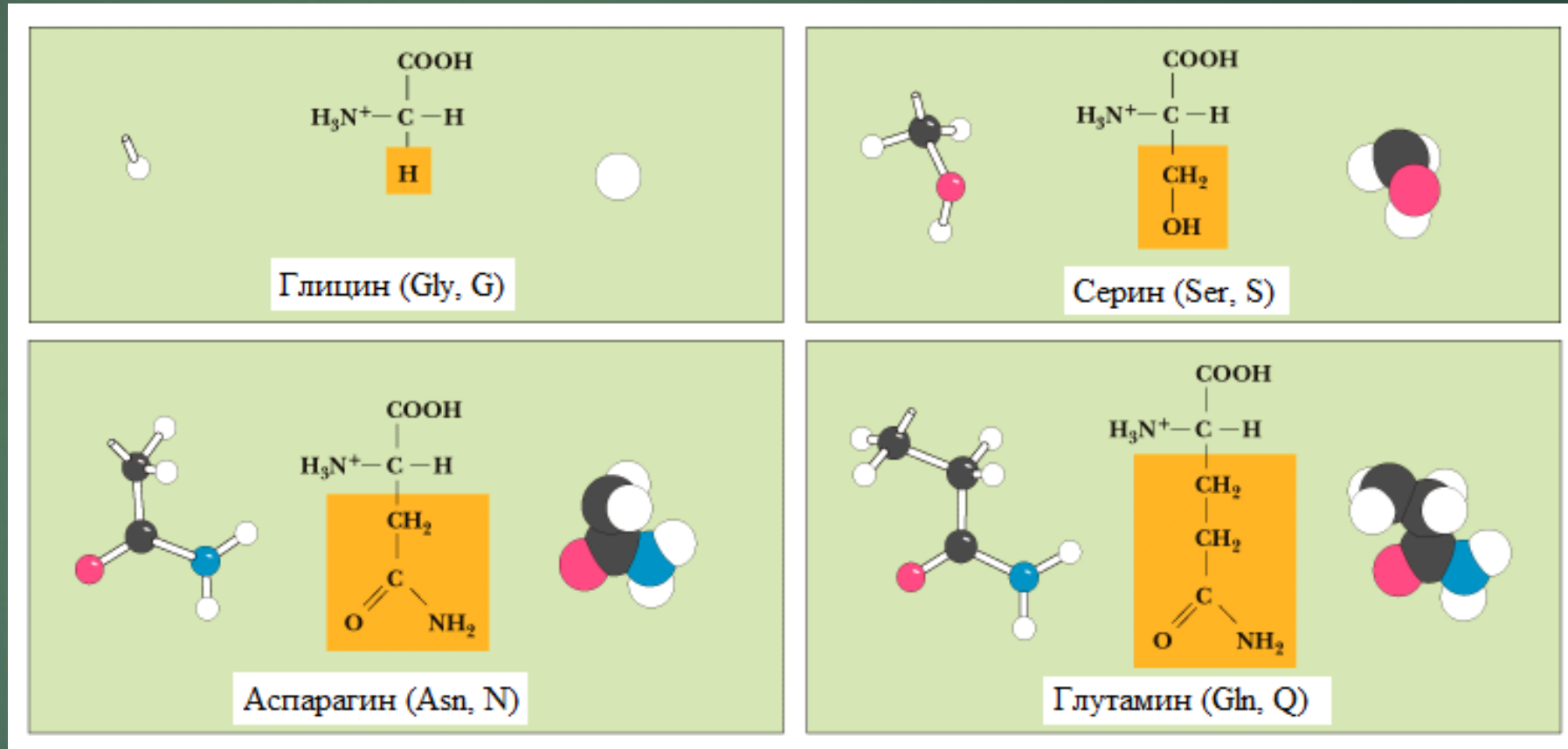
Неполарни аминокиселини

► Хидрофобни

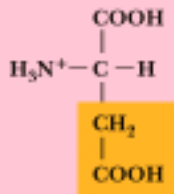
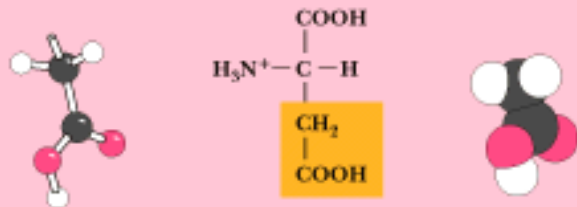

Поларни аминокиселини

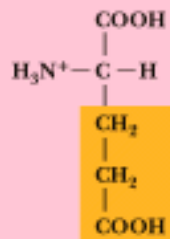
- ▶ Немаат полнеж
- ▶ Серин, $pK_a = 13$

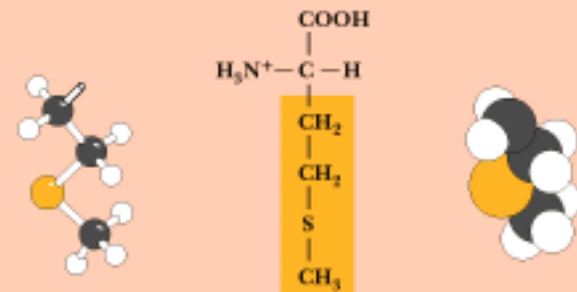
Кисели аминокиселини

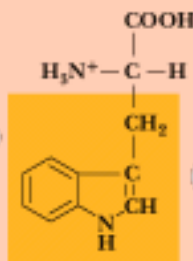
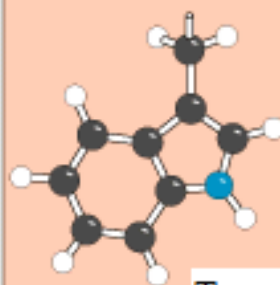
Аспартатна киселина (Asp, D)

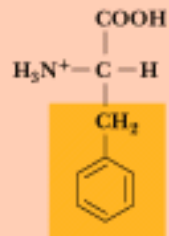
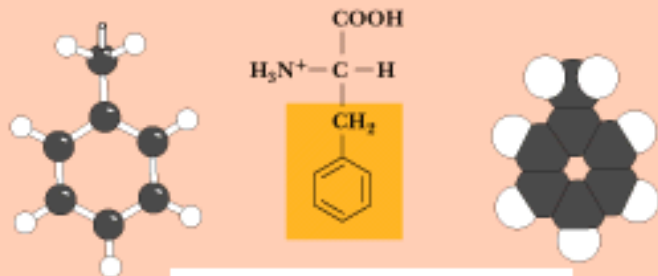
Глутаминска киселина (Glu, E)

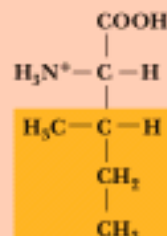
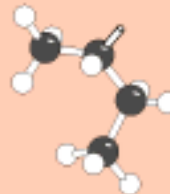
Метионин (Met, M)

Триптофан (Trp, W)

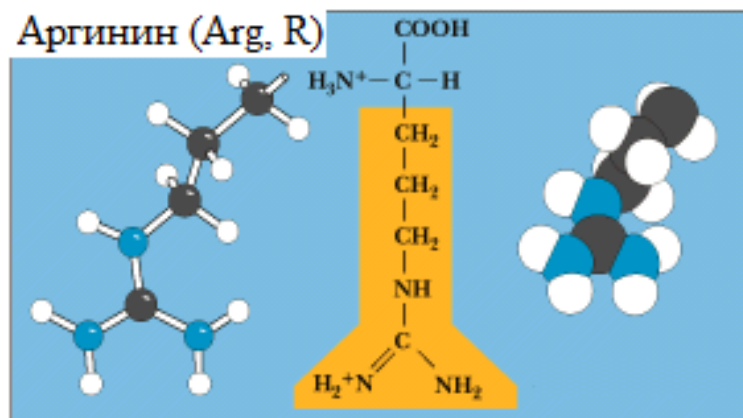
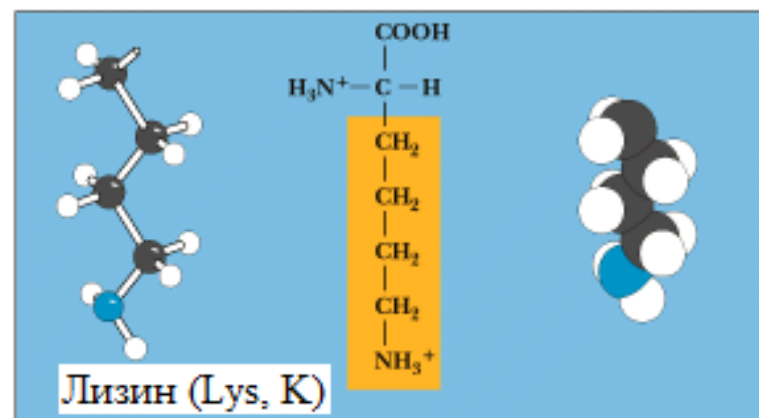
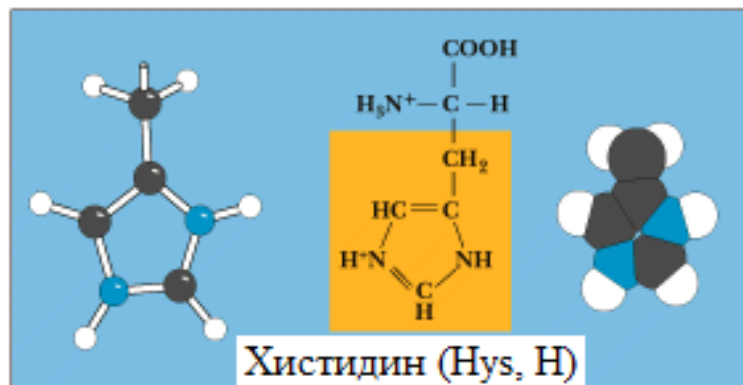
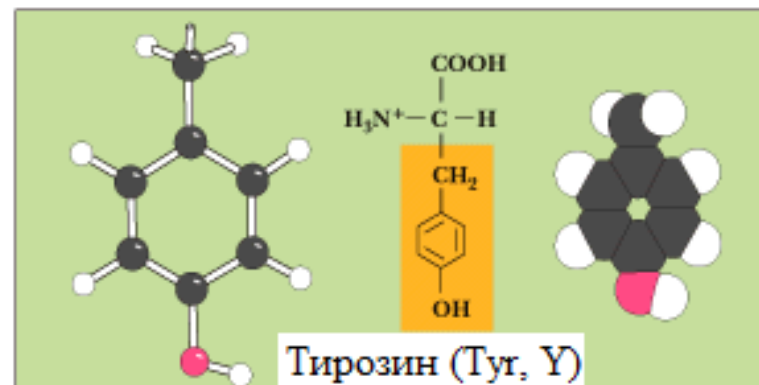
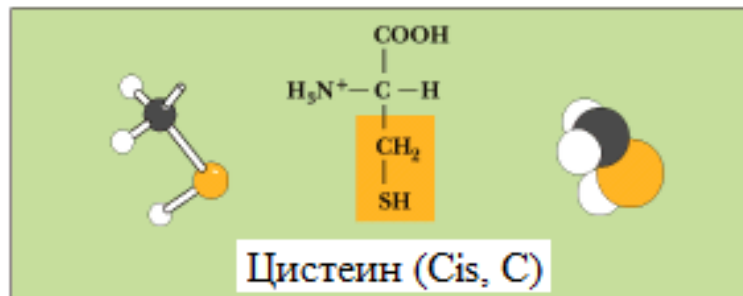
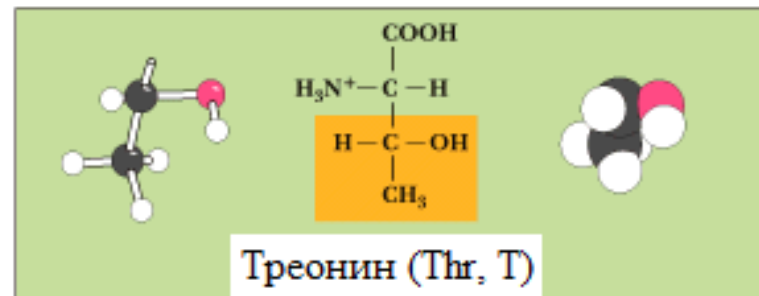
Фенилаланин (Phe, F)

Изолеуцин (Ile, I)

Аспартатна киселина, $pK_a = 3.9$
Глутаминска киселина, $pK_a = 4.3$

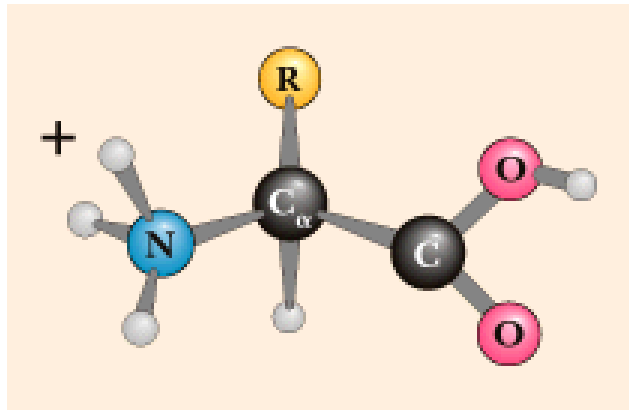
Базни аминокиселини

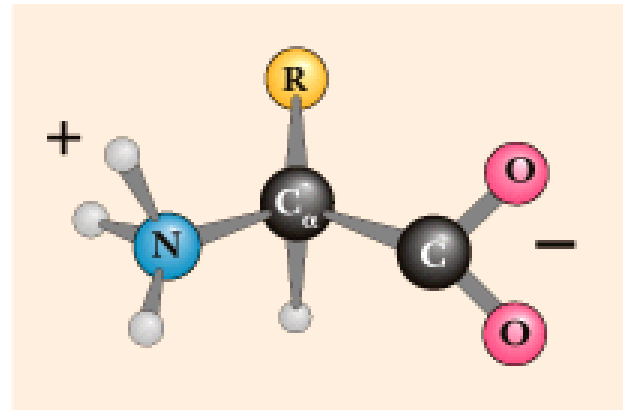
Треонин, $pK_a = 13$
 Цистеин, $pK_a = 8.3$
 Тирозин, $pK_a = 10.1$
 Хистидин, $pK_a = 6.0$
 Лизин, $pK_a = 10.5$
 Аргинин, $pK_a = 12.5$

Влијание на pH врз обликот на аминокиселината

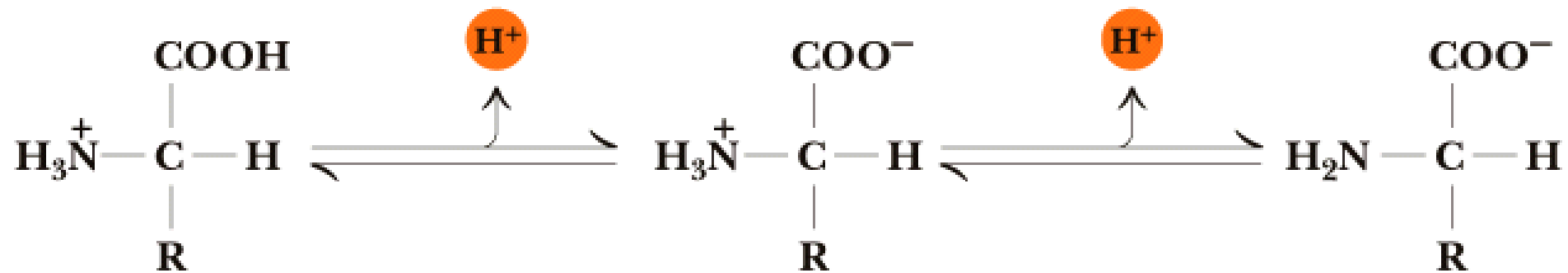
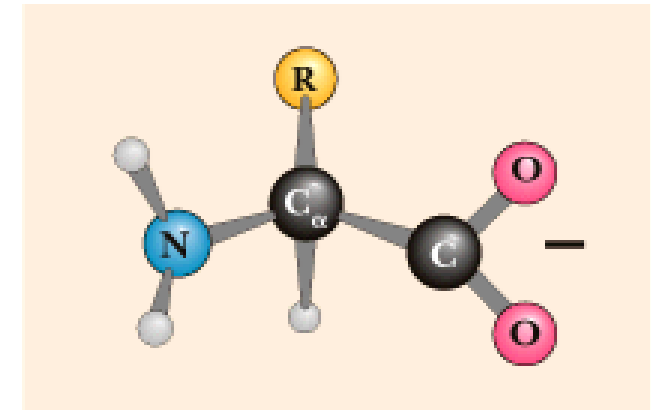
pH 1 **нето полнеж +1**

pH 7 **нето полнеж 0**

pH 13 **нето полнеж -1**

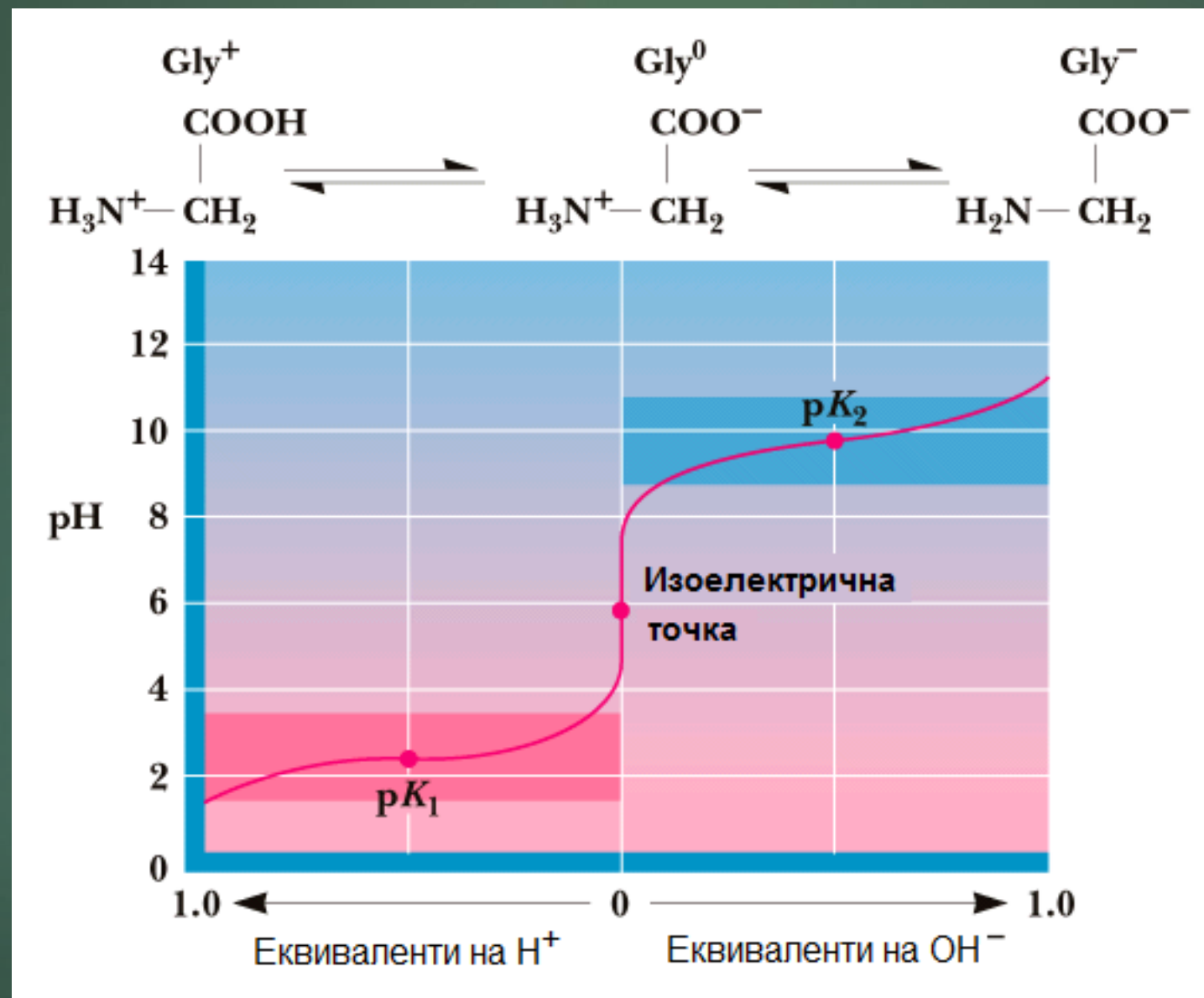

Катјонска форма

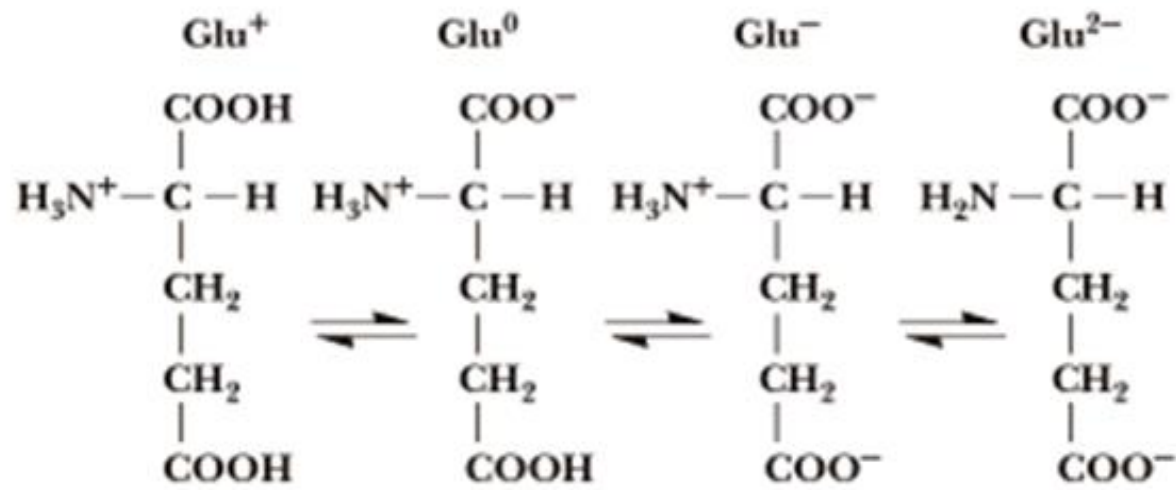
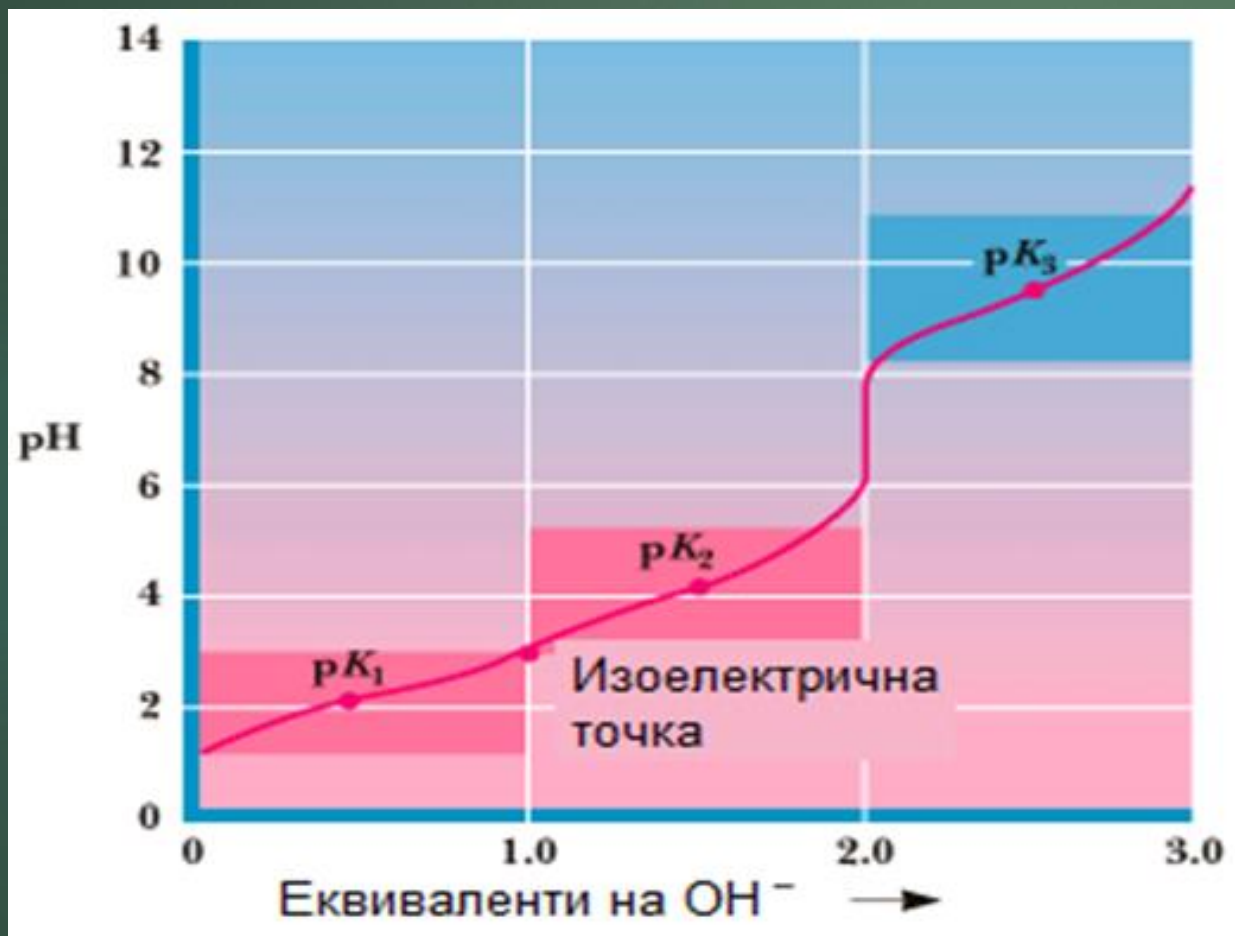
Цвитерјон (неутрален)

Анјонска форма

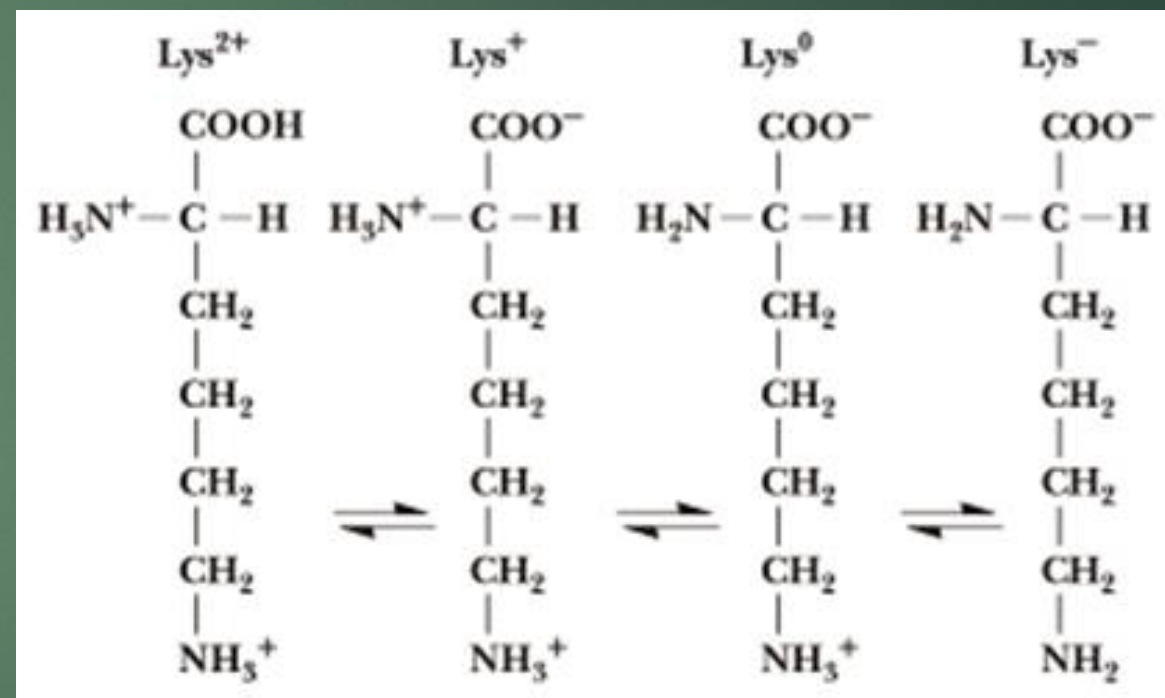
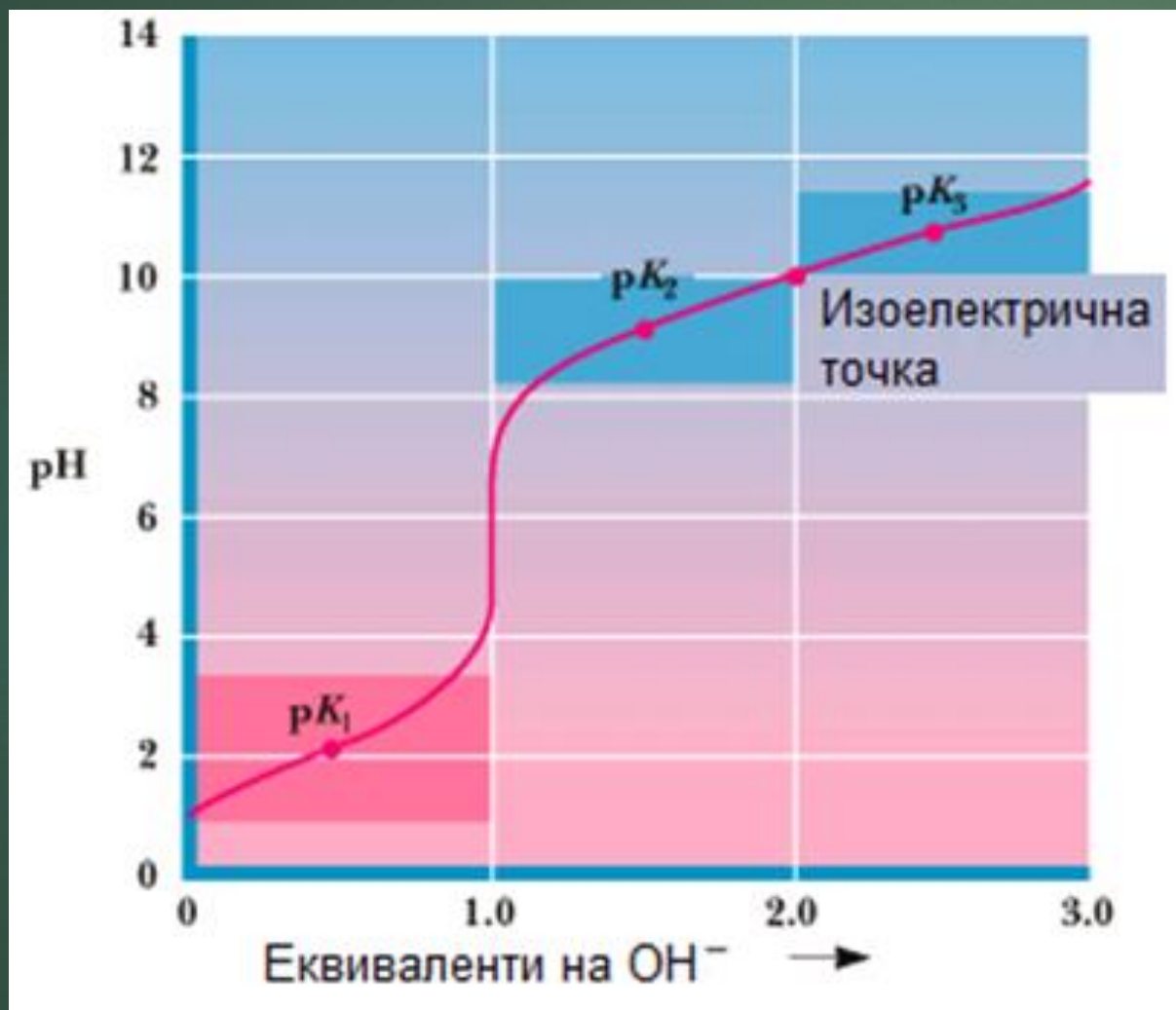
pH метриска титрација на глицин

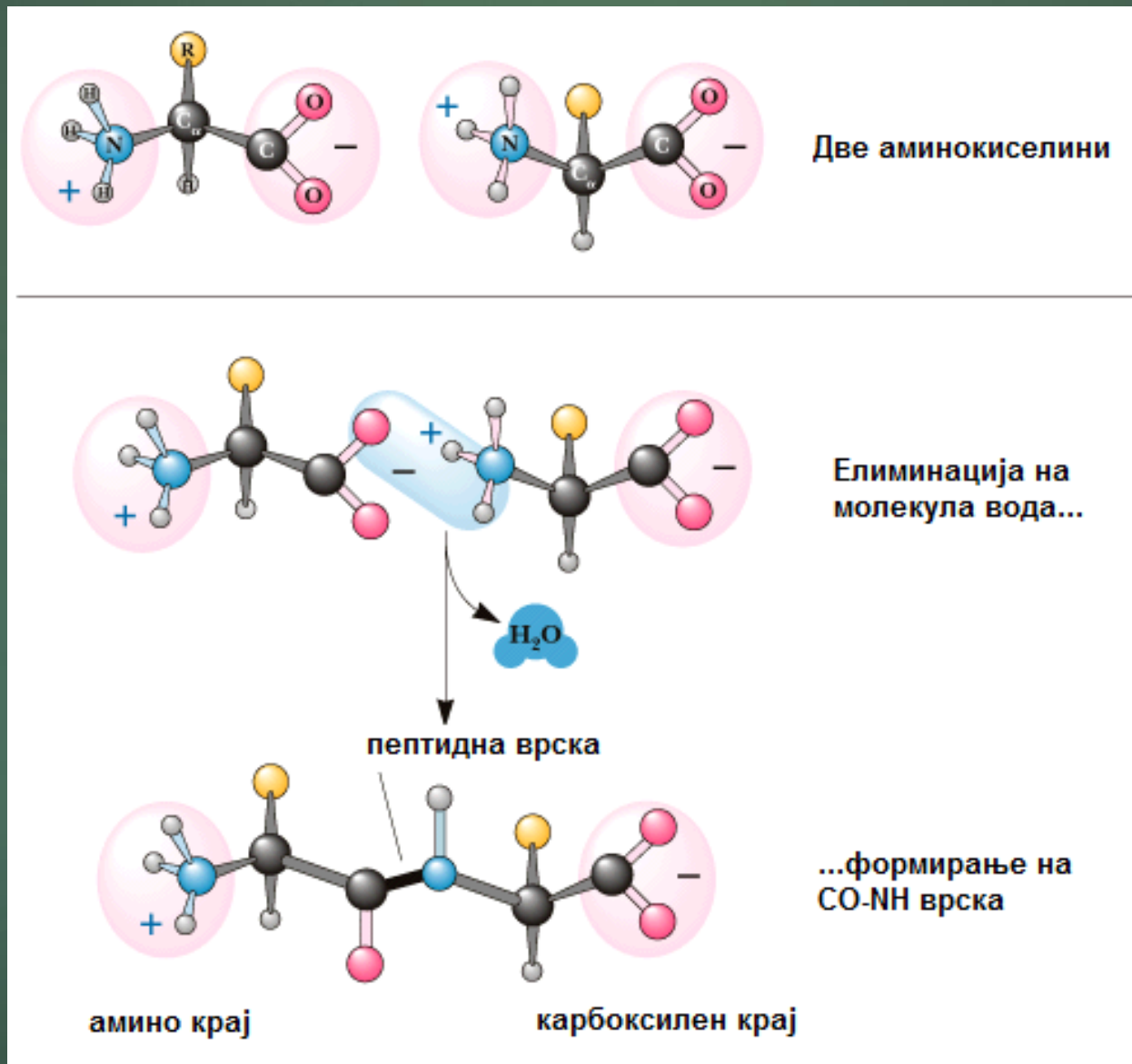
pH метриска титрација на глутаминска киселина

pH метриска титрација на лизин

Пептидна врска

Разделување на пептиди во однос на полнежот

- ▶ Сите пептиди имаат полнеж. Нивниот полнеж зависи од релативниот број на **киселински** и **базни** аминокиселини во примарната структура.
- ▶ Сите протеини и пептиди имаат pH вредност при која се неутрални (без полнеж). Тоа е **изоелектрична точка (pI)**.

$\text{H}_2\text{N}-$ Met Ala Asn Cys His Glu Ser Thr Glu Arg- COOH

Разделување на пептиди во однос на полнежот

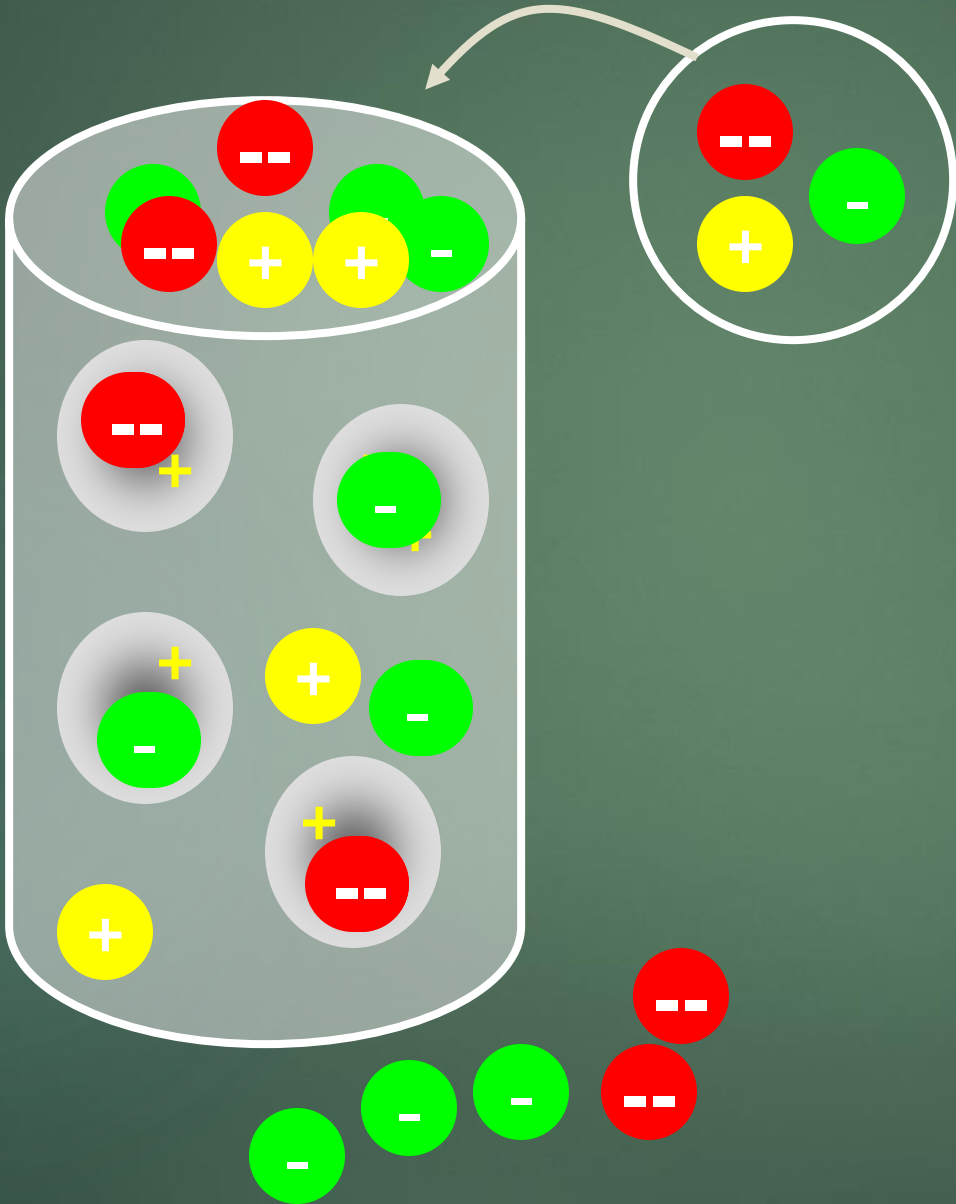
- ▶ His: $\text{pH} = 6.0$
- ▶ Glu: $\text{pH} = 4.1$
- ▶ Arg: $\text{pH} = 12.5$
- ▶ N-терминален амин: $\text{pH} = 8.0$
- ▶ C-терминална киселина: $\text{pH} = 3.1$

За овој пептид:

$$\text{pI} = \Sigma \text{pKa} / N = 6.3$$

Позитивен полнеж при $\text{pH} < 6.3$

Негативен полнеж при $\text{pH} > 6.3$

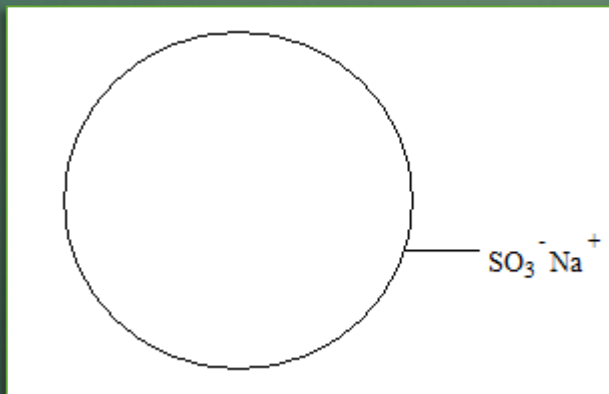

Принцип на јонско - изменувачка хроматографија

- ▶ Разделувањето со јонско-изменувачка хроматографија се должи на **реверзibilните интеракции** меѓу наелектризираните јони од пробата и активните центри на јонско-изменувачката смола.
- ▶ **Постапка:**
  - ▶ Пакување на колоната со смола и нејзино активирање во средина на пуфер.
  - ▶ Се додава пробата со различно наелектризирани протеини.
  - ▶ Промивање со пуфер, при што се отстранува несврзаниот протеин (неутрален или ист понеж со смолата).
  - ▶ Елуирање со пуфер со зголемена концентрација на солта (поголема јонска сила) и истиснување на протеините со спротивен полнеж од смолата.
  - ▶ Последната фракција ја сочинуваат протеините со најголем нето полнеж.

Јонско – изменувачки процеси

- ▶ Разделувањето со јонско - изменувачка хроматографија се базира на **компетитивноста на различните јонски соединенија од пробата кон активните центри на јонско-изменувачката смола.**
- ▶ Се воспоставува рамнотежа меѓу јоните во растворот и јоните кои се наоѓаат на површината од нерастворлив цврст матрикс со висока молекулска маса.

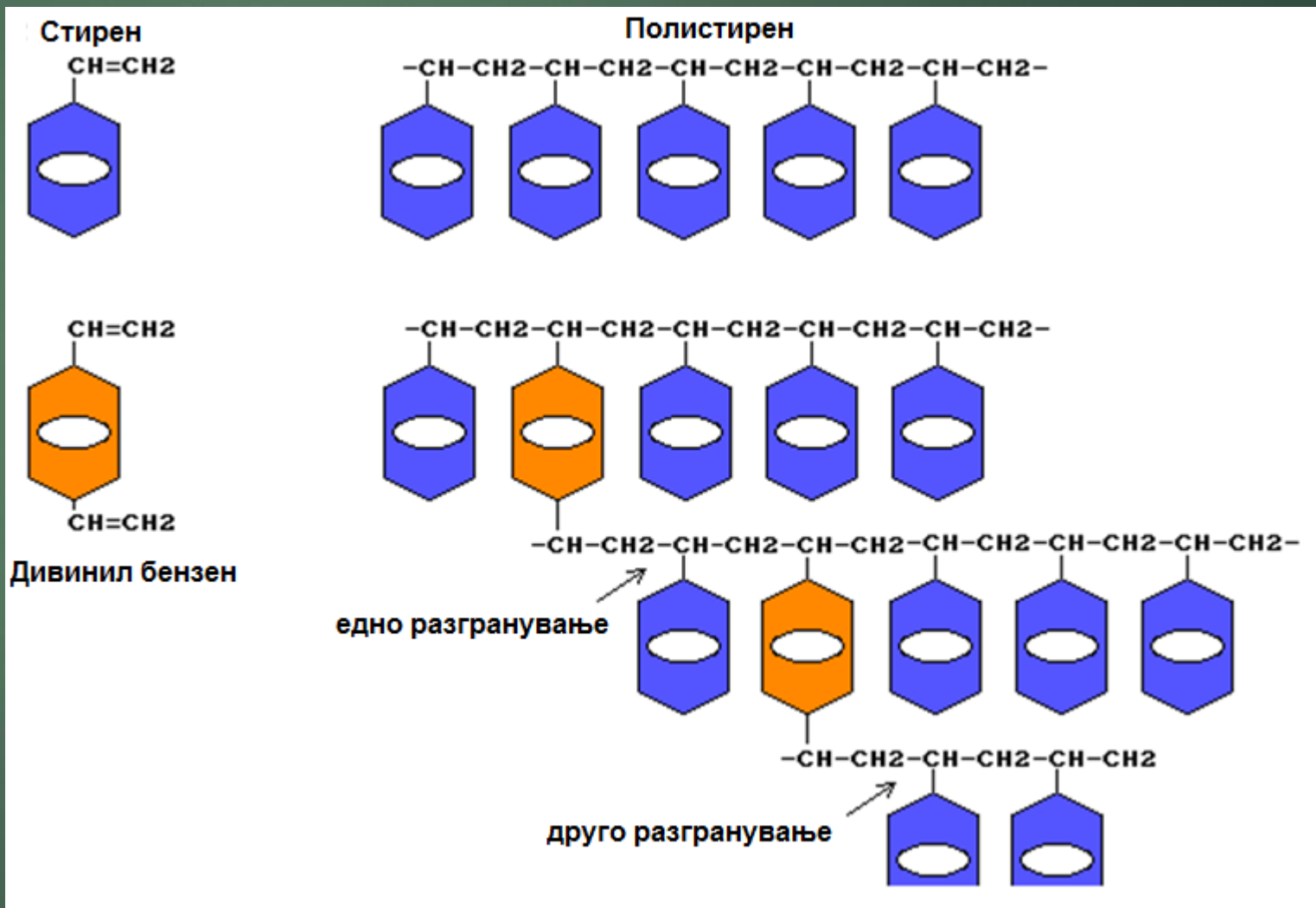

Градба на јонско – изменувачки смоли

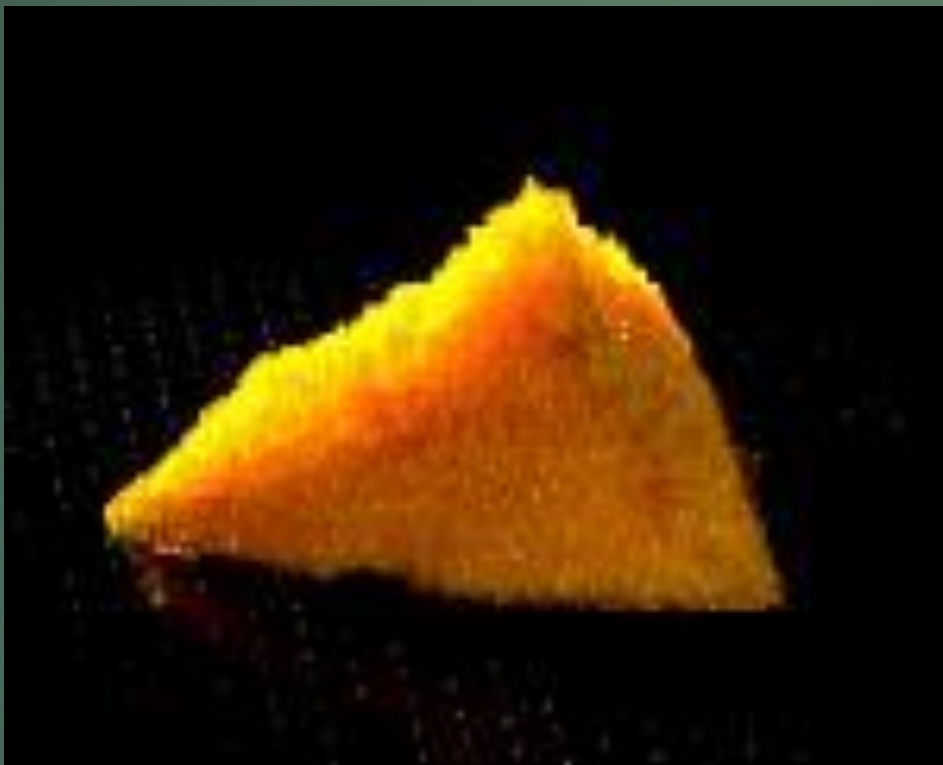
- ▶ Јонските изменувачи се составени од два дела:
  - ▶ Тридимензионален матрикс: полистирен, акрилни смоли, полисахариди (декстран) и целулоза
  - ▶ Наелектризирани функционални групи.

Добивање на смоли со полимеризација и вмрежување

Вмрежување —
вкрстени
ковалентни врски
(молекулско сито).
Најдобрите смоли
за прелиминарни
истражувања имаат
вмрежување од 8%.

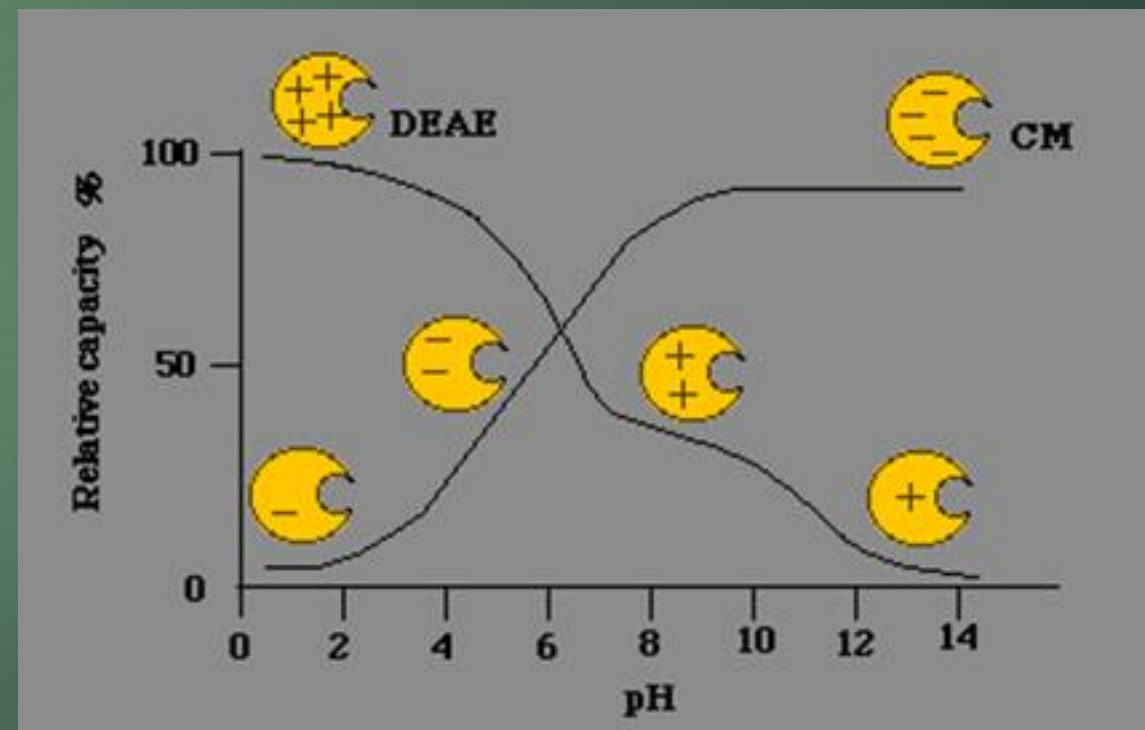
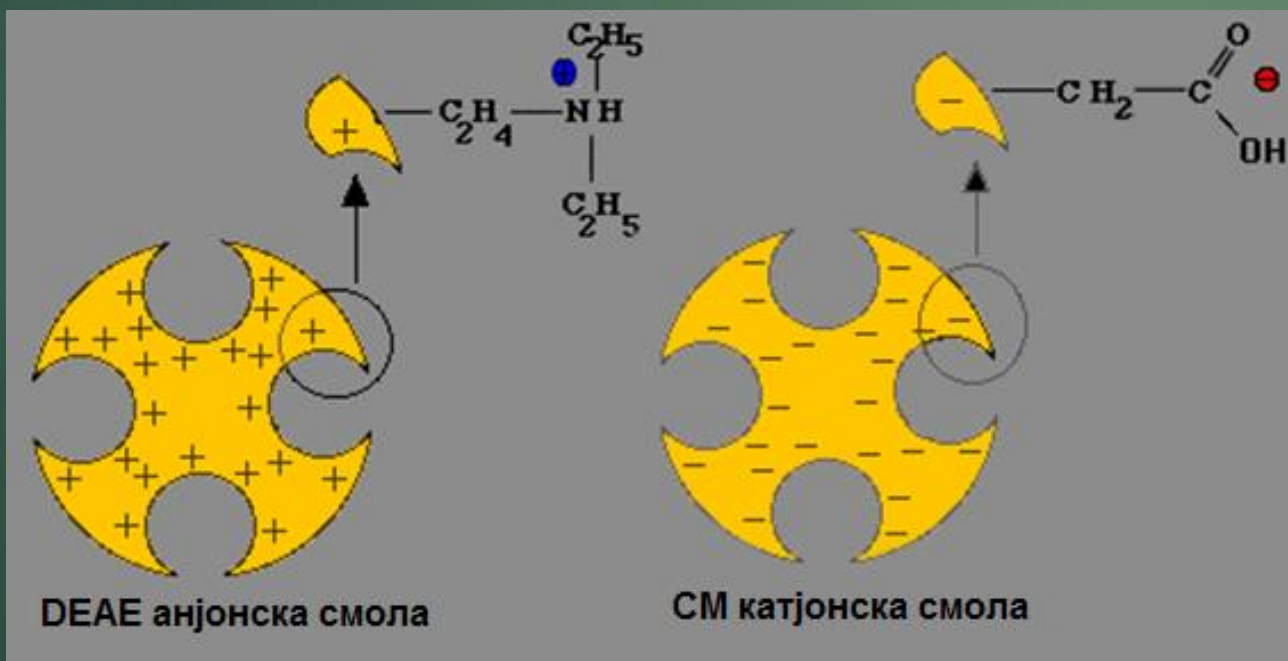
Смоли за јонско-изменувачка хроматографија

Капацитет на јонско – изменувачки смоли

Капацитет на јонска смола: способност на јонскиот изменувач за адсорпција на спротивно наелектризирани јони.

Вкупен капацитет: количество наелектризирани и потенцијално наелектризирани групи на единица маса сув изменувач (милiekвивалент/mg). Зависи од порозноста на матриксот.

Поделба на јонски изменувачи според полнеж

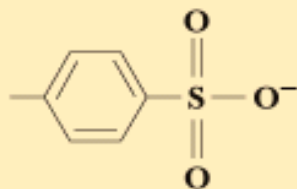
- ▶ Поделба на јонски изменувачи според полнежот на честичките што се изменуваат:
  - ▶ Катјонски : смолата има негативно наелектризирани функционални групи и изменува позитивни јони
  - ▶ Анјонски: смолата има позитивно наелектризирани функционални групи и изменува негативно наелектризирани јони
- ▶ Поделба на смолите според јачината на јонската сила на функционалната група:
  - ▶ јаки и слаби.

Јонско – изменувачки смоли

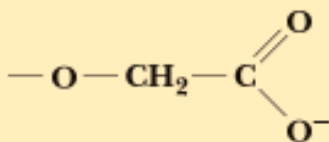
(a) Катјонско - изменувачка смола

Структура

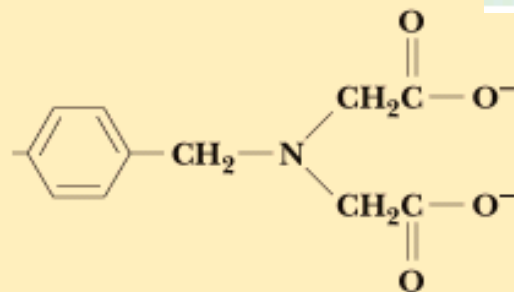
силно кисела, полистиренска смола (Dowex-50)

слабо кисела, карбоксиметил (CM) целулоза

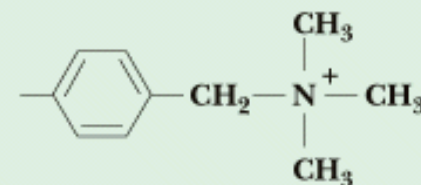
слабо кисела, хелат, полистиренска смола (Chelex-100)

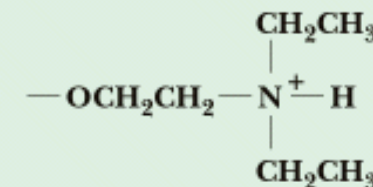
(b) Анјонска изменувачка смола

Структура

силно базна, полистиренска смола (Dowex-1)

слабо базна, диетиламиноетил (DEAE) целулоза

Избор на јонски изменувач

- ▶ Разделување на мали стабилни биомолекули (аминокиселини, липиди, нуклеотиди, јаглехидрати, растителни пигменти) – синтетички смоли од полистирен.
- ▶ Разделување на големи биомолекули (пептиди, протеини, нуклеински киселини, полисахариди) – целулозни влакнести изменувачи, изменувачи од акрил или декстран со мала содржина на вмрежени врски.
- ▶ Разделување на амфотерни биомолекули – анјонски и катјонски изменувачи, проценка на pH интервалот на стабилност.

Приготвување на јонски изменувач

- ▶ Според детално упатство од производителот.
- ▶ Достапни во форма на суспензија од набабрен атсорбент.
- ▶ Отстранување на малите честички.
- ▶ Чување на смолите
  - ▶ Во сув облик – стабилни неколку години,
  - ▶ Во форма на водна суспензија – стабилни неколку месеци
- ▶ Заштита од микроорганизми кај целулозни и декстрански изменувачи со реагенси за конзервирање
  - ▶ Катјонски: 0,02, натриум азид
  - ▶ Анјонски: 0,001% фенил меркури соли.

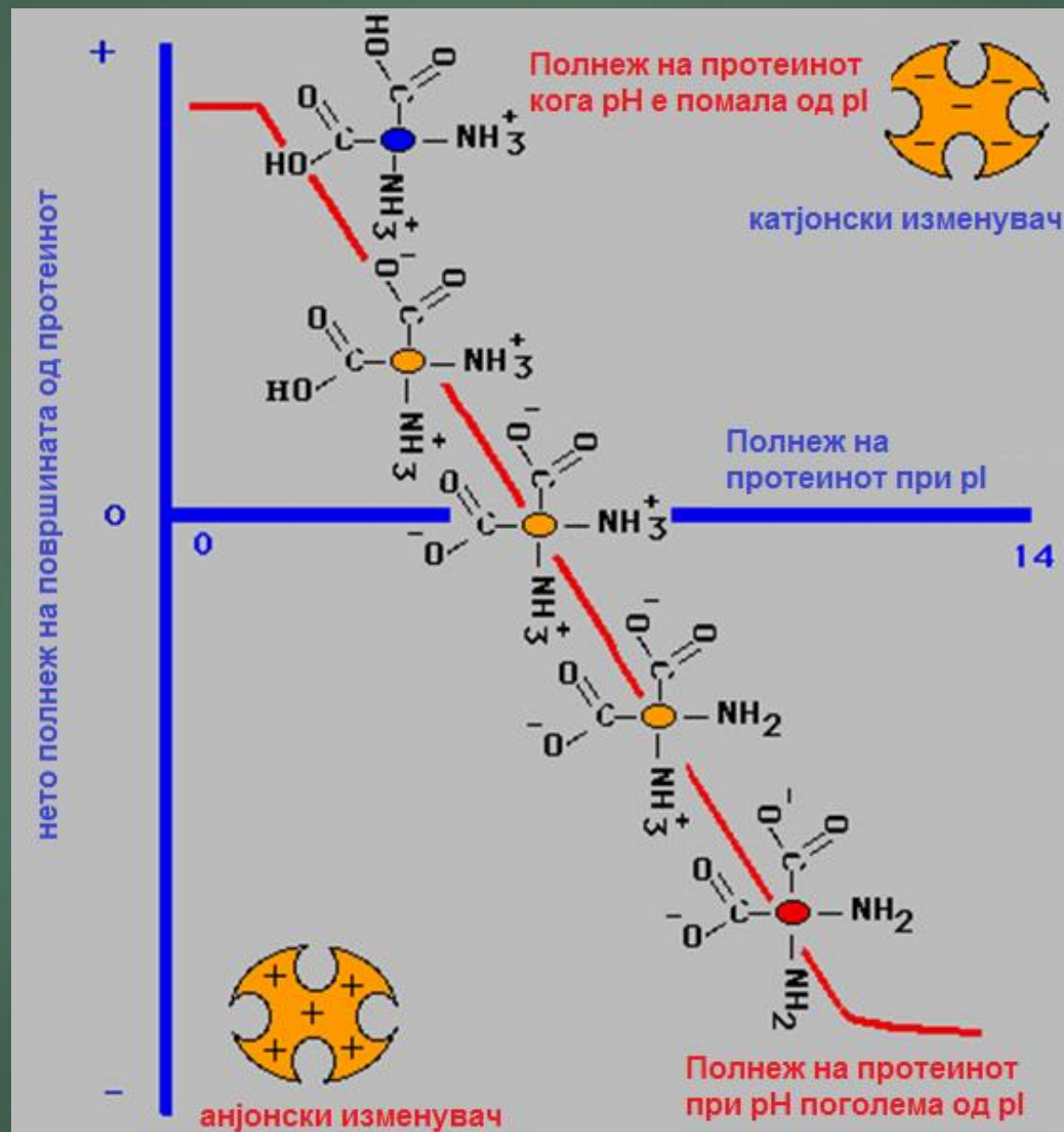
Потсети се...

- ▶ Стационарната фаза е поларна.
- ▶ Повеќе поларните компоненти даваат посилни интеракции со стационарната фаза.
- ▶ Пополарните компоненти се придвижуваат многу бавно.
- ▶ Неполарните компоненти се движат многу брзо.

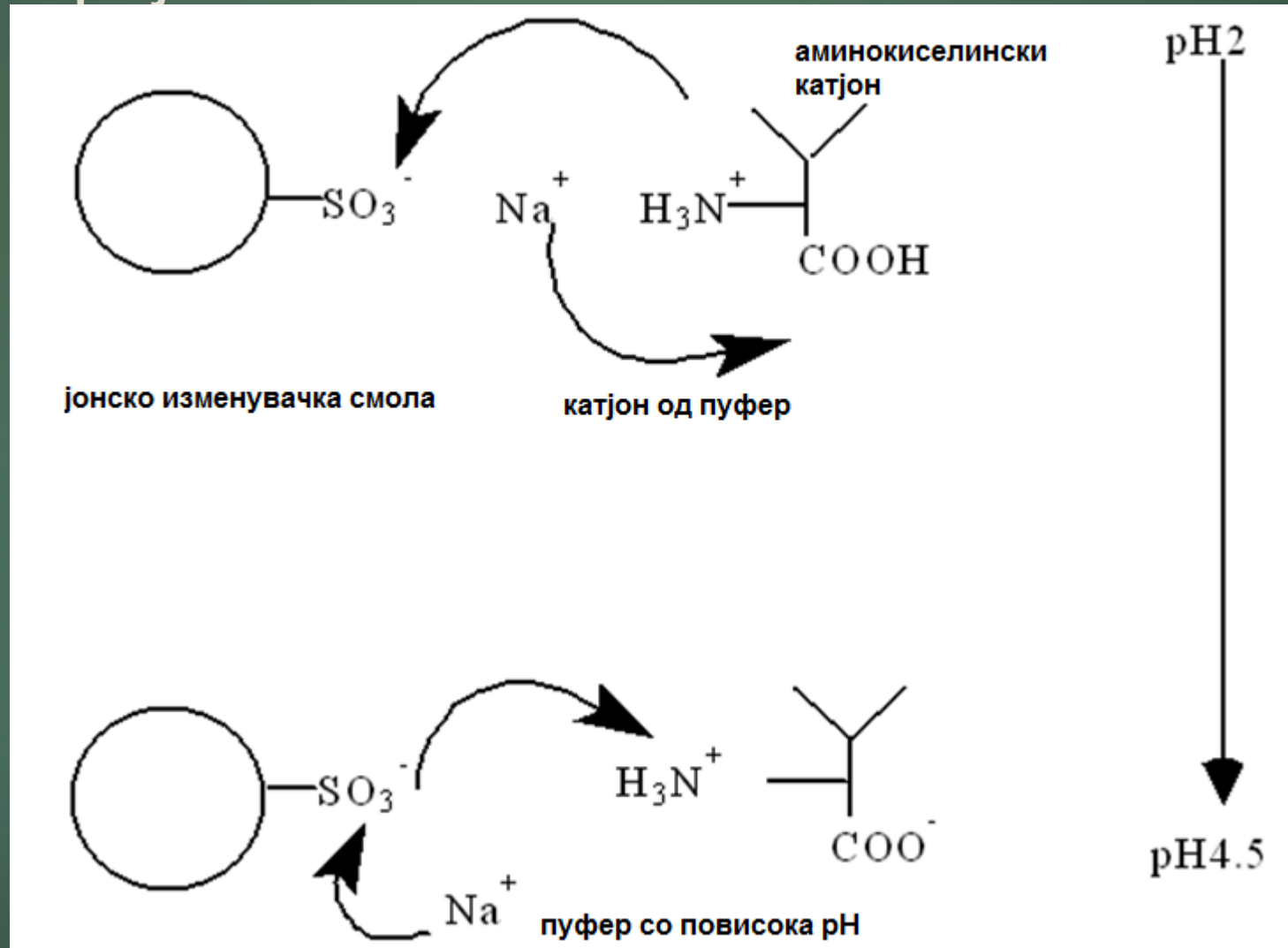
Избор на мобилна фаза

- ▶ Мобилната фаза е пуфер.
- ▶ Избор на pH: молекулата да остане сврзана за смолата.
- ▶ Избор на јонска сила: релативно ниска 0,05 до 0,1M.
- ▶ Јоните на пуферот стапуваат во интеракција со наелектризираните групи од смолата (го намалуваат капацитетот):
  - ▶ За катјонски изменувачи се употребуваат анјонски пуфери.
  - ▶ За анјонски изменувачи се употребуваат катјонски пуфери.
- ▶ Да се спречи денатурација

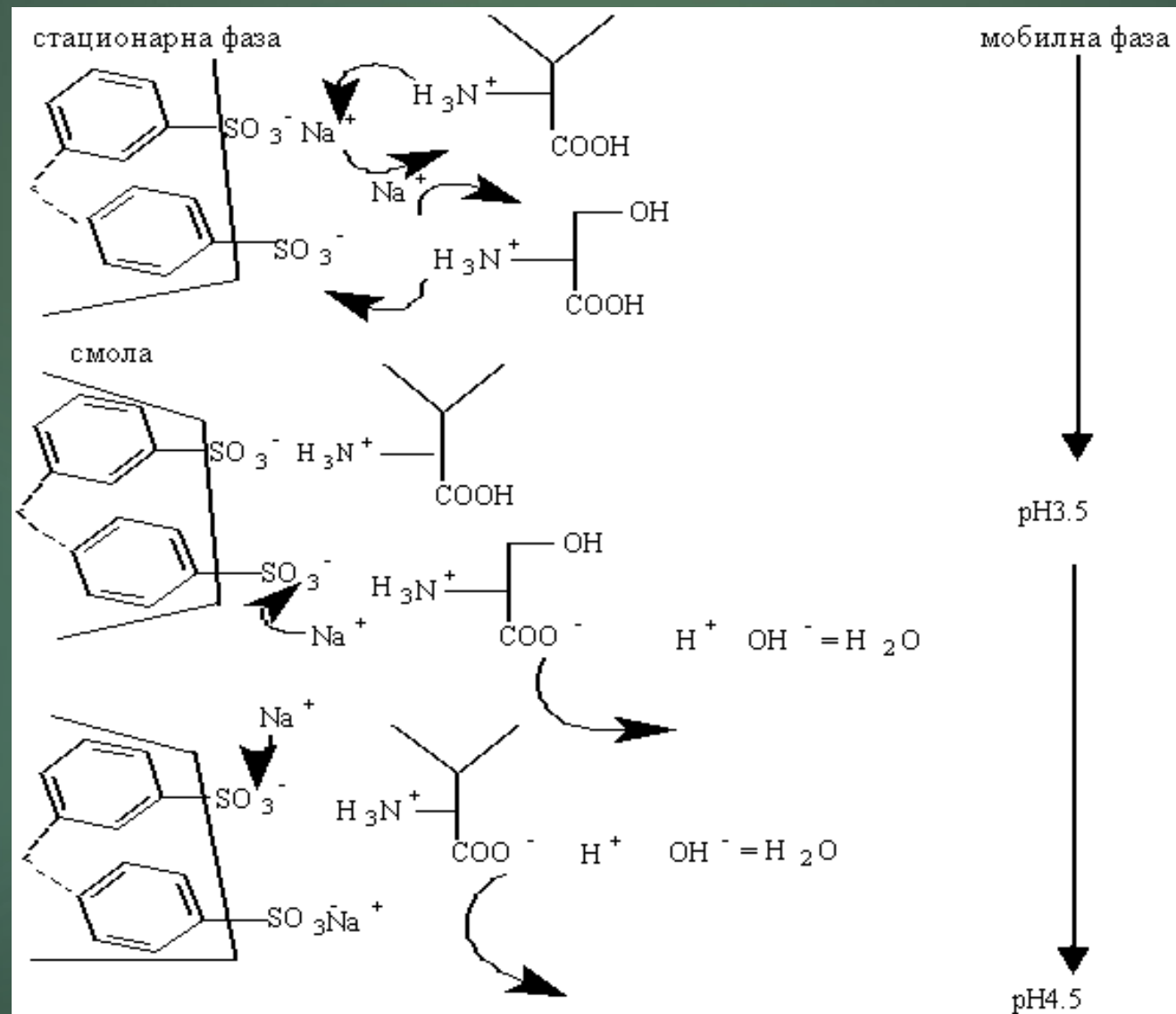
Влијание на pH врз полнежот на пептидите

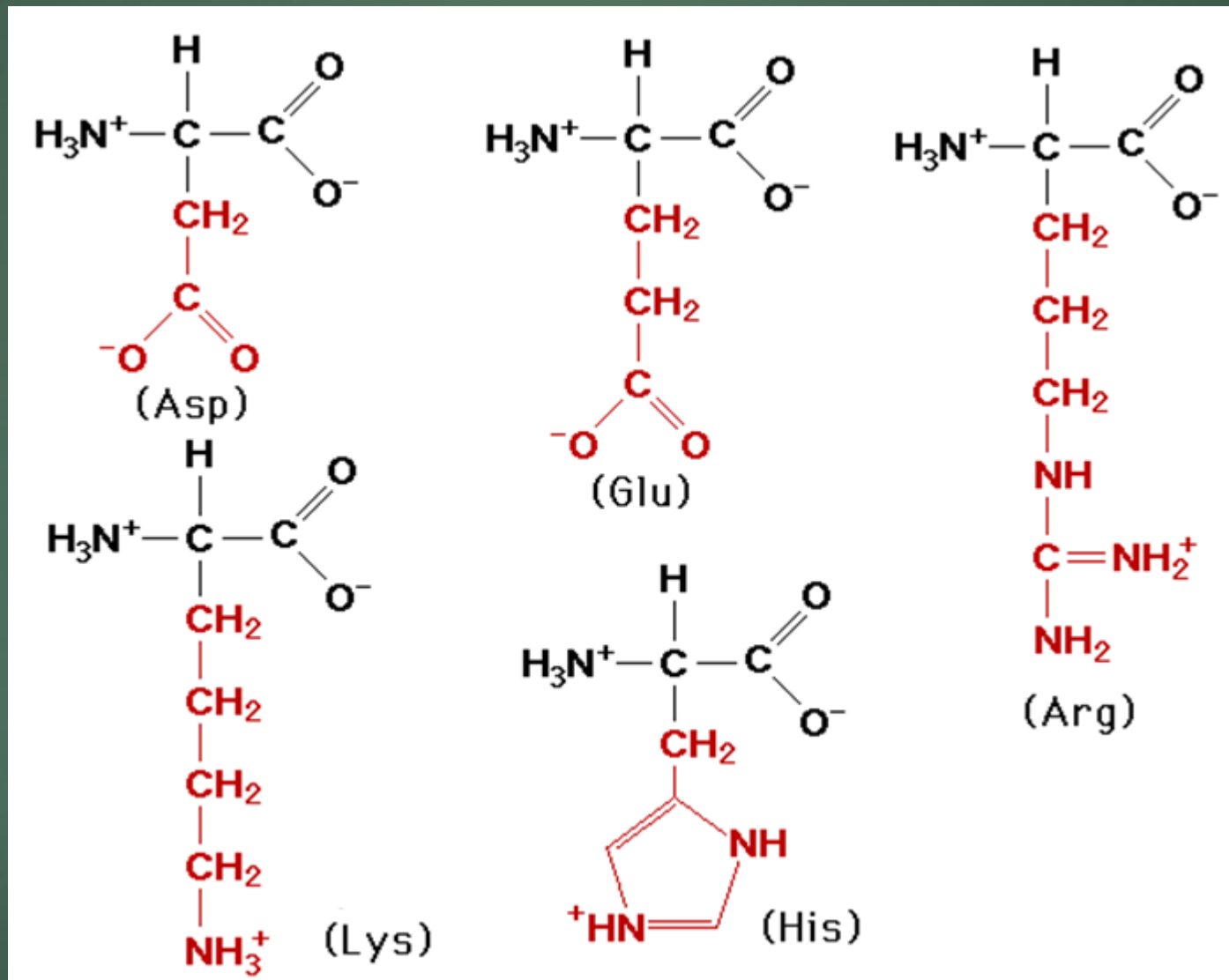
Механизам на јонско-изменувачка хроматографија на аминокиселини

Јонско-изменувачка хроматографија на аминокиселини

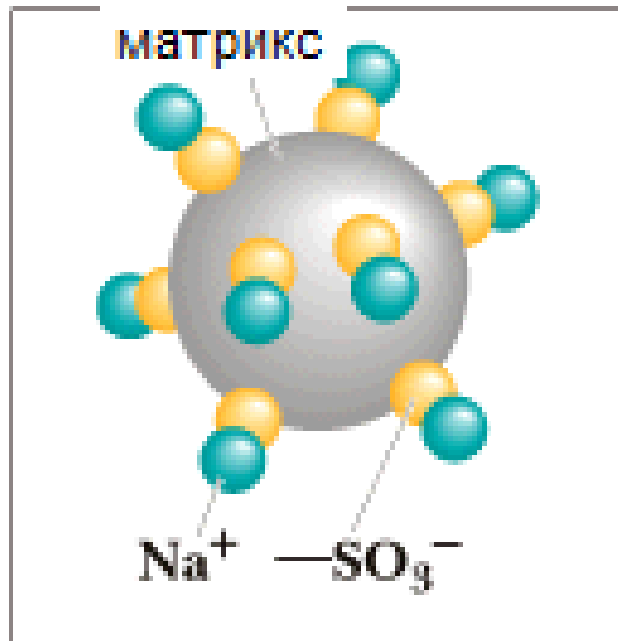

Некои јонски форми на аминокиселини

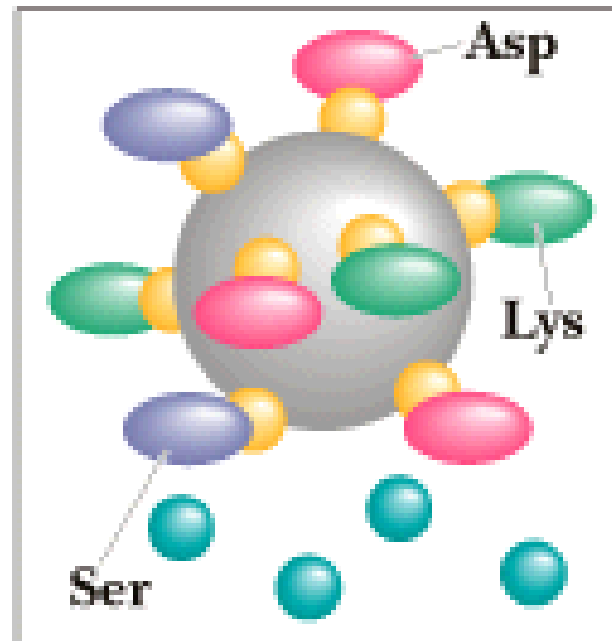

Разделување на смеси од аминокиселини

катјонско-изменувачка
смола

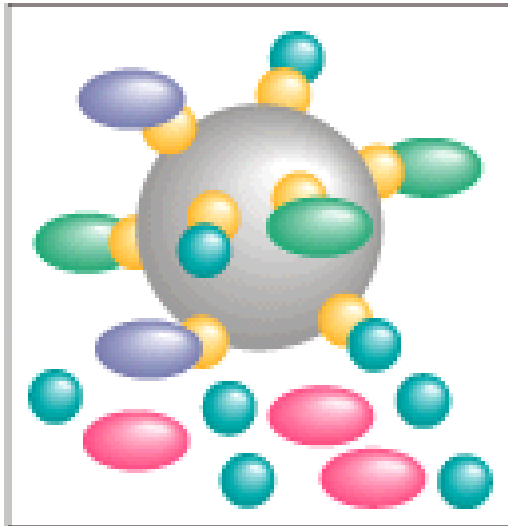

додавање на смеса од
Asp, Ser и Lys

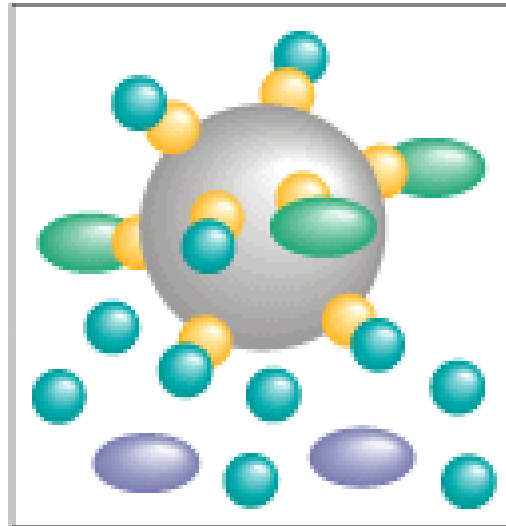
Разделување на смеси од аминокиселини

додавање на Na^+

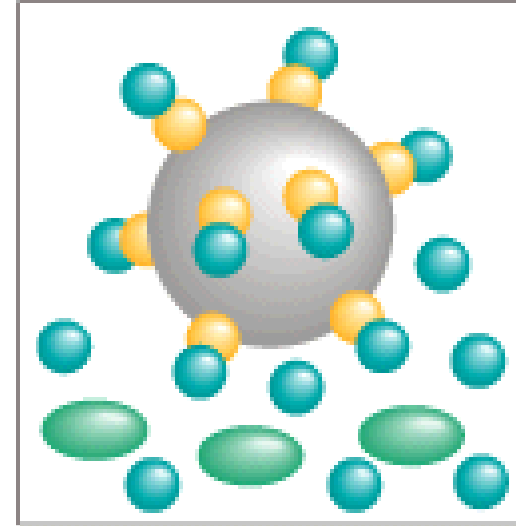
Прва елуира Asp,
аминокиселината
со најмал
позитивен полнеж

зголемување на $[\text{Na}^+]$

Потоа елуира Ser

зголемување на $[\text{Na}^+]$

Lys, со најголем
позитивен полнеж
елуира последна

Смесата содржи
неколку
аминокиселини

Елуирање и разделување
на смесата на дискретни
зони

Катјонско-
изменувачка
смола

Собирање на елуатот на
излезот од колоната

Некои фракции
не содржат
аминокиселини

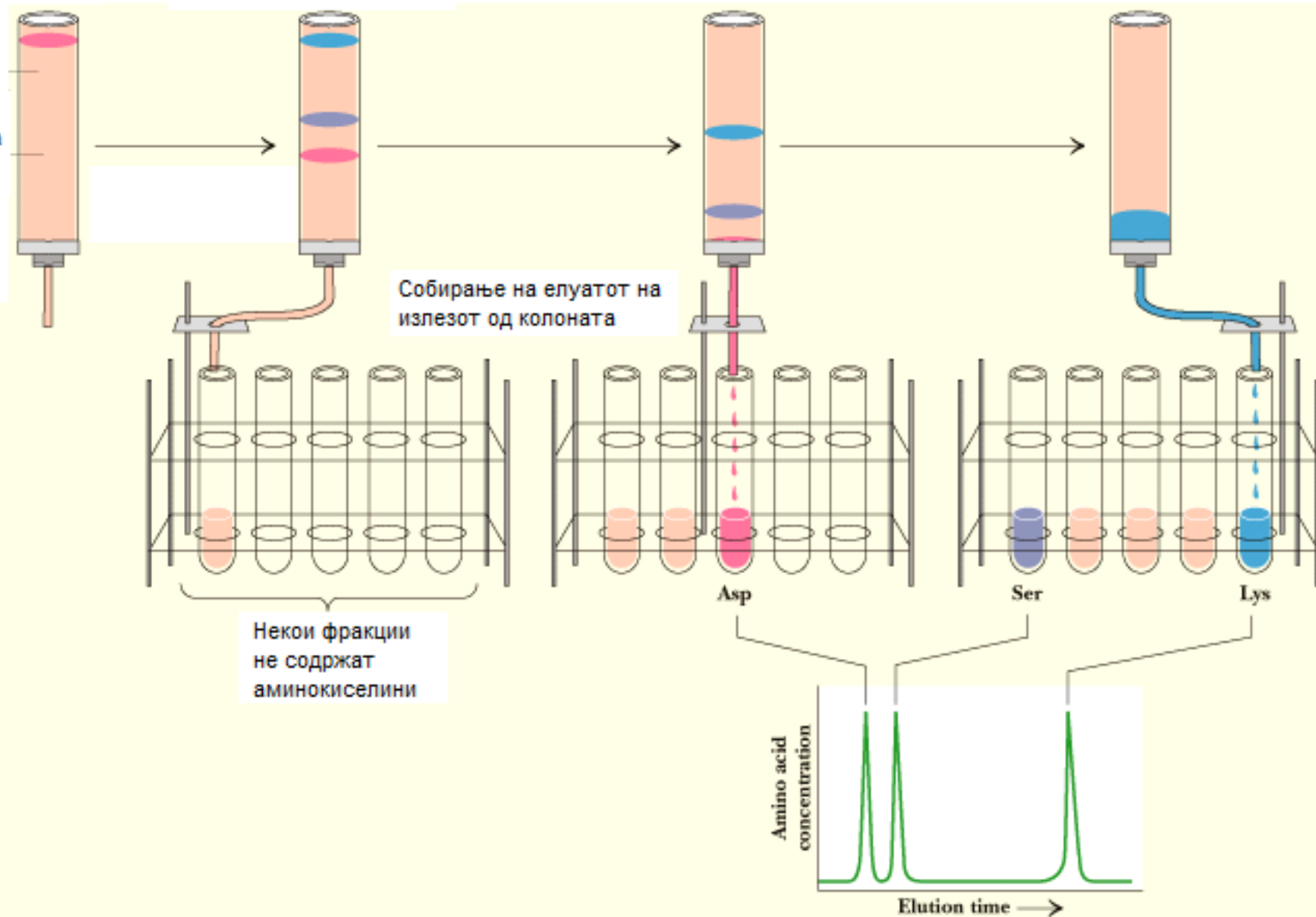
Asp

Ser

Lys

Amino acid
concentration

Elution time →

ЈОНСКО – ИЗМЕНУВАЧКИ КОЛОНИ ВО МАКРОСКАЛА